

Małgorzata Składanek
Magdalena Siembor
Hanna Szaniawska

JĘZYK POLSKI

Program nauczania dla klas 4–6
szkoły podstawowej

 OPERON

Gdynia 2008

Projekt okładki: Artur Tarasiewicz
Redaktor prowadzący: Izabela Pałasz-Alwasiak
Redakcja językowa: Marlena Miłoch
Redakcja graficzna i skład: Krzysztof Przewoźny
Korekta: Marlena Dobrowolska

Program dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu programów nauczania języka polskiego w klasach IV-VI szkoły podstawowej na podstawie opinii rzeczoznawców: dr. Wita Górczyńskiego i dr. Marka Gumkowskiego.

Numer dopuszczenia: **DPN-5002-03/08**

© Copyright by Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o. & Małgorzata Składanek,
Magdalena Siembor, Hanna Szaniawska
Gdynia 2008
Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy
zabronione.
8-9/V

Wydawca:
Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o.
81-212 Gdynia, ul. Hutnicza 3
tel. centrali 058 679 00 00
e-mail: info@operon.pl
<http://www.operon.pl>

ISBN 978-83-7461-798-7

Spis treści

I. Charakterystyka programu	5
II. Cele edukacyjne	6
Cele ogólne	6
Cele szczegółowe	7
III. Treści nauczania i przewidywane osiągnięcia uczniów	9
IV. Procedury osiągania celów	43
V. Metody oceniania osiągnięć uczniów	45
VI. Planowane osiągnięcia uczniów kończących drugi etap edukacji	48
VII. Bibliografia	48

I. Charakterystyka programu

Niniejszy program jest przeznaczony dla drugiego etapu kształcenia. Jest on zgodny z podstawą programową ogłoszoną w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 31 sierpnia 2007 r., Nr 157, poz. 1100).

Autorki programu opracowały go na podstawie własnych wieloletnich doświadczeń w nauczaniu języka polskiego w szkole podstawowej, uwzględniając najnowsze tendencje w dydaktyce, kładące nacisk na aktywizowanie uczniów. Program jest skierowany do nauczycieli języka polskiego uczących w szkołach podstawowych i realizujących plan nauczania w wymiarze: klasa IV – 5 godzin tygodniowo, klasa V – 5 godzin tygodniowo i klasa VI – 6 godzin tygodniowo. Zakłada się, że na tematy poświęcone nauce o języku w każdym roku nauczania przeznaczone zostaną dwie godziny w tygodniu. Niniejszy program może być realizowany w systemie klasowo-lekcyjnym, pozaklasowym i pozalekcyjnym.

Program został tak skonstruowany, aby jego realizacja dała uczniowi solidne podstawy wiedzy oraz umożliwiła zdobycie umiejętności potrzebnych na kolejnych etapach kształcenia. W programie położono nacisk na przekazanie uczniom użytecznej wiedzy oraz rozumienie i umiejętne stosowanie przez uczniów wprowadzanych (definiowanych) pojęć z zakresu kształcenia językowego oraz kulturowo-literackiego.

W programie uszczegółowiono ogólne cele kształcenia i wychowania i podzielono je na cele w zakresie mówienia, słuchania, czytania, pisania, korzystania z różnych źródeł informacji i rozumienia pojęć. Przedstawione cele uwzględniają standardy wymagań, które są podstawą sprawdzenia kompetencji ucznia kończącego szkołę podstawową.

Treści nauczania zaproponowane w programie podzielono w obrębie każdej klasy na kształcenie kulturowo-literackie, ortografię i interpunkcję (mówienie, słuchanie, czytanie, pisanie, korzystanie z różnych źródeł informacji, rozumienie pojęć) i naukę o języku (fonetykę, akcentowanie, fleksję, składnię, słowotwórstwo) oraz lekturę (obowiązkową i uzupełniającą). W programie uwzględniono wybrane treści nauczania ścieżek edukacyjnych w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej, ekologicznej, regionalnej oraz wychowania patriotycznego i obywatelskiego. Obok poszczególnych treści nauczania programu podano odpowiadające im treści nauczania zawarte w podstawie programowej.

Program ma budowę spiralną, co umożliwi uczniom utrwalenie wiedzy i umiejętności opanowanych w poprzednich klasach oraz poznawanie zjawisk językowych i kulturowych w innych kontekstach i o coraz wyższym stopniu trudności.

Przewidywane szczegółowe osiągnięcia uczniów opisano na dwóch poziomach: podstawowym i ponadpodstawowym. Poziom podstawowy obejmuje wymagania konieczne i podstawowe (na oceny: dopuszczającą i dostateczną), zaś poziom ponadpodstawowy wymagania rozszerzające i dopełniające (na oceny: dobrą i bardzo dobrą). Dwupoziomowy układ wymagań edukacyjnych ułatwi nauczycielowi sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów.

Program ma charakter funkcjonalny. Zaproponowane treści nauczania, cele edukacyjne i sposoby ich realizacji służą nadrzędnym celom programu – kształceniu umiejętności uczniów oraz rozwijaniu ich osobowości i kreatywności.

II. Cele edukacyjne

Nauczanie języka polskiego w szkole podstawowej ma na celu doskonalenie umiejętności mówienia, słuchania, czytania, pisania, korzystania z informacji, posługiwania się podstawowymi pojęciami z zakresu literatury, kultury, sztuki, nauki o języku. Przyczynia się do rozbudzania ciekawości poznawczej młodego człowieka. Dostarcza pozytywnych wzorców zachowań wpływających na ukształtowanie pożądanej społecznie postawy ucznia. Rozwija umiejętności efektywnego uczenia się i twórczego rozwiązywania problemów. Wprowadza uczniów w świat kultury i uczy istnienia w nim.

CELE OGÓLNE

Cele kształcenia

- rozwijanie zainteresowania językiem ojczystym jako składnikiem kultury narodowej
- doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem polskim z uwzględnieniem zasad gramatycznych i ortograficznych
- wdrażanie do dbałości o kulturę słowa w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- rozwijanie umiejętności komunikowania się w różnych sytuacjach
- poznawanie pozajęzykowych środków komunikacji
- doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem
- motywowanie do poznawania literatury polskiej i obcej
- poznawanie kultury europejskiej i jej związków z kulturą narodową
- rozwijanie umiejętności odbioru tekstów literackich i innych tekstów kultury
- doskonalenie umiejętności pisania zgodnie z określonymi kryteriami
- uczenie stosowania podstawowych form wypowiedzi z dbałością o ich poprawność i estetykę
- wdrażanie do aktywnego odbioru przedstawienia teatralnego, filmu, programu radiowego i telewizyjnego
- kształcenie umiejętności krytycznego odbioru reklamy
- wdrażanie do korzystania z różnych źródeł informacji
- uczenie świadomego i refleksyjnego korzystania z oferty medialnej
- wdrażanie do posługiwania się podstawowymi pojęciami związanymi z językiem, literaturą, kulturą i sztuką
- wdrażanie do wykorzystywania zdobytej wiedzy w działaniach praktycznych
- przygotowanie do kontynuacji nauki w gimnazjum

Cele wychowania

- wdrażanie do przestrzegania zasad współżycia społecznego
- kształcenie umiejętności efektywnej pracy w zespole
- wzmacnianie związku z rodziną, regionem i ojczyzną
- kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich
- rozwijanie szacunku dla dorobku kultury narodowej i jej twórców
- wdrażanie do aktywnego uczestniczenia w życiu społeczno-kulturalnym szkoły i regionu
- ukazywanie konieczności poszanowania dobra wspólnego i wzbogacania go
- wzmacnianie postaw etycznych, kształcenie umiejętności odróżniania dobra i zła
- budowanie akceptowanego społecznie systemu wartości

- kształtowanie postaw uczciwości, solidarności, samodzielności, odpowiedzialności, tolerancji, empatii, asertywności
- wdrażanie do świadomego dbania o zdrowie i bezpieczeństwo
- rozwijanie świadomości ekologicznej i szacunku dla przyrody
- rozbudzanie wrażliwości humanistycznej i estetycznej
- kształtowanie postawy otwartości na drugiego człowieka
- wdrażanie do efektywnego wykorzystywania czasu przeznaczonego na naukę
- rozwijanie zainteresowań, motywowanie do samokształcenia i budzenie kreatywności
- uczenie twórczego podejścia do rozwiązywania problemów

CELE SZCZEGÓŁOWE

Mówienie

- wchodzenie w rolę nadawcy i odbiorcy wypowiedzi
- kształtowanie umiejętności wypowiadania się z przejrzystością intencji (wyrażenie wdzięczności, formułowanie prośby, polecenia, informacji)
- nazywanie własnych uczuć i przeżyć
- doskonalenie umiejętności płynnego wypowiadania się na temat otaczającej rzeczywistości, własnych zainteresowań, literatury i innych tekstów kultury
- dzielenie się wrażeniami z przeczytanej lektury, obejrzanego filmu, przedstawienia teatralnego
- uwzględnianie w wypowiedzi zależności przyczynowo-skutkowych
- dostosowywanie wypowiedzi do określonej sytuacji (oficjalnej i nieoficjalnej)
- ćwiczenie wypowiadania się z poprawną i wyraźną artykulacją oraz dykcją, akcentowaniem, intonacją
- wdrażanie do przestrzegania zasad kulturalnego dyskusowania
- wzbogacanie słownictwa
- argumentowanie, wnioskowanie, ocenianie
- używanie pozajęzykowych środków komunikowania się

Słuchanie

- ćwiczenie umiejętności uważnego słuchania ze zrozumieniem
- rozpoznawanie intencji mówiącego
- ustalanie najważniejszych informacji w wystuchanym tekście
- odróżnianie wypowiedzi oficjalnych od nieoficjalnych
- rozróżnianie mowy i tła akustycznego w przekazach audiowizualnych
- kształtowanie postawy szacunku wobec osoby mówiącej
- uświadamianie zgubnego wpływu hałasu na słuch

Czytanie

- doskonalenie techniki głośnego czytania i recytacji
- rozwijanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem
- zapoznanie z różnymi tekstami literatury polskiej i obcej
- poznawanie innych tekstów kultury
- rozpoznawanie charakterystycznych cech różnych tekstów kultury
- wdrażanie do odkrywania dosłownego, przenośnego i symbolicznego sensu różnych tekstów kultury
- doskonalenie umiejętności wyodrębniania elementów świata przedstawionego w utworze
- kształcenie umiejętności odczytywania ogólnego sensu utworu literackiego i jego przesłania

- wdrażanie do oceny postaw bohaterów literackich w odniesieniu do uniwersalnych wartości i zasad etycznych
- odróżnianie fikcji literackiej od rzeczywistości
- dostrzeganie różnic między językiem literackim a potocznym oraz językiem regionu
- wdrażanie do określania funkcji różnych elementów tekstu
- poznawanie związków frazeologicznych i przysłów
- zapoznanie z sylwetkami wybitnych twórców literatury polskiej i obcej
- zapoznanie z osiągnięciami sławnych Polaków
- rozbudzanie pasji i wrażliwości czytelniczej

Pisanie

- dostrzeganie różnic między mową a pismem
- doskonalenie umiejętności poprawnego budowania zdań i równoważników zdań
- kształtowanie umiejętności skracania i rozwijania tekstu
- uczenie konstruowania form wypowiedzi przewidzianych w programie nauczania
- dostosowanie formy wypowiedzi do jej celu oraz adresata
- wdrażanie do pisania na temat z uwzględnieniem celu wypowiedzi
- kształcenie umiejętności przekazywania najważniejszych informacji
- doskonalenie umiejętności pisania z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych i gramatycznych
- wdrażanie do przestrzegania norm językowych
- stosowanie bogatego słownictwa
- uczenie planowania wypowiedzi
- wdrażanie do dbałości o poprawną kompozycję wypowiedzi
- wdrażanie do dbałości o układ graficzny tekstu i estetykę pisma

Korzystanie z różnych źródeł informacji

- kształcenie umiejętności klasyfikowania różnych źródeł informacji
- doskonalenie umiejętności korzystania ze słowników, encyklopedii i innych źródeł informacji
- wyszukiwanie informacji przydatnych i rezygnowanie ze zbędnych
- wdrażanie do świadomego i krytycznego odbioru tekstów reklamowych

Rozumienie pojęć

- rozumienie pojęć przewidzianych w programie nauczania
- posługiwanie się terminami literackimi i gramatycznymi
- posługiwanie się terminami związanymi z przekazami ikonocznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą

III. Treści nauczania i przewidywane osiągnięcia uczniów

Klasa IV

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> rola nadawcy i odbiorcy wypowiedzi formułowanie wypowiedzi jedno- i wielozdaniowych opowiadanie o sobie i swoich przeżyciach wypowiadanie się na temat przeczytanych lektur relacjonowanie zdażeń zabieranie głosu w dyskusji argumentowanie, ocenianie 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowach, w których raz jest nadawcą, a raz odbiorcą wypowiada się, budując krótkie zdania przedstawia się i opowiada o zdarzeniach, w których uczestniczył wymienia bohaterów lektur i określa tematykę utworu opowiada o zdarzeniach dotyczących rzeczywistości wyraża swoje zdanie podczas dyskusji rozpoznaje bohaterów pozytywnych i negatywnych 	<ul style="list-style-type: none"> kieruje rozmową formułuje uporządkowaną wypowiedź wielozdaniową przedstawia się, nawiązując do swoich zainteresowań wymienia i określa elementy świata przedstawionego w lekturze opowiada o zdarzeniach w celu zainteresowania słuchaczy zabiera głos w dyskusji, starając się przekonać innych ocenia postępowanie bohaterów 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę). Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań. Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p>

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie wypowiedzi w formie życzeń, zaproszeń, gratulacji, instrukcji • opis osoby, zwierząt, przedmiotu, krajobrazu, obrazu • dzielenie się wrażeniami z przedstawienia teatralnego, programu telewizyjnego, słuchowiska radiowego • wygłaszanie z pamięci krótkich utworów • używanie pozajęzykowych środków komunikacji • dbałość o poprawne posługiwanie się językiem 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wypowiedzi w prostych formach użytkowych, biorąc pod uwagę intencję wypowiedzi • opisuje osobę, zwierzę, przedmiot, krajobraz, obraz, stosując wyrazy określające cechy • wypowiada się na temat przedstawienia teatralnego, programu telewizyjnego, słuchowiska radiowego • wygłasza z pamięci krótkie utwory • używa pozajęzykowych środków komunikacji, uwzględniając okoliczności wypowiedzi • przestrzega podstawowych norm językowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rów literackich, podając przykłady ich zachowań • posługuje się formami użytkowymi, uwzględniając właściwe środki językowe • odróżnia opis od opowiadania • ocenia przedstawienie teatralne, program telewizyjny, słuchowisko radiowe argumentując swoją ocenę • wygłasza z pamięci utwory i interpretuje głosowo tekst • posługuje się pozajęzykowymi środkami komunikacji, uwzględniając cel wypowiedzi • dąży do posługiwania się językiem literackim 	<p>Terminy związane z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p> <p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p>

<p>Sluchanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> określanie nadawcy i odbiorcy wypowiedzi rozumienie słuchanej wypowiedzi odbior rozmowy rozpoznawanie form wypowiedzi (opis, opowiadanie) określanie intencji mówiącego język radia i telewizji odczytywanie przekazu niewerbalnego reagowanie na wypowiedzi innych 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzielnia nadawcę i adresata wypowiedzi określa tematykę wypowiedzi rozumie treść rozmowy odróżnia opis od opowiadania odróżnia prośbę od pytania, odpowiedzi i informacji określa temat programu radiowego i telewizyjnego dostrzega znaczenie gestu i mimiki nie przerywa osobie mówiącej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie zależność między nadawcą a odbiorcą wypowiedzi wyciąga wnioski z wypowiedzi odtwarza wystuchaną rozmowę rozpoznaje elementy opisu lub opowiadania w wypowiedzi rozpoznaje poprawnie intencje mówiącego rozpoznaje charakterystyczne cechy przekazu radiowego i telewizyjnego rozumie elementy przekazu niewerbalnego przyjmuje postawę wyrażającą zainteresowanie wypowiedzią 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę). Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p>
<p>Czytanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> doskonalenie techniki głośniego czytania czytanie ciche ze zrozumieniem czytanie z podziałem na role wyszukiwanie odpowiedzi na pytania odróżnianie autora utworu od narratora i podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> czyta z uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych określa tematykę przeczytanego tekstu odróżnia fragmenty narracji od dialogów wyszukuje informacje w tekście rozumie, że autor jest twórcą dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> czyta z odpowiednią artykulacją i intonacją opowiada przebieg wydarzeń w przeczytanym tekście określa osoby wypowiadające się w utworze odpowiada na pytania dotyczące tekstu odróżnia autora utworu od narratora i podmiotu lirycznego 	<p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p> <p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (np. pytam, odpowiadam, informuję, proszę). Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm. Terminy: bohater,</p>

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • różnice między poezją i prozą • środki stylistyczne (epitet, porównanie, ożywienie, uosobienie) • elementy świata przedstawionego • fikcja literacka • charakterystyczne cechy baśni, legendy, komiksu • odbiór obrazu • odczytywanie danych przedstawionych graficznie • wybór odpowiedniej literatury 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje utwór poetycki na podstawie jego podstawowych wyróżników: zwrotka, wers, rytm, rym • rozpoznaje epitet, porównanie, ożywienie i uosobienie • określa czas, miejsce wydarzeń i wymienia głównych bohaterów utworu • odróżnia wydarzenia wymyślone od zdarzeń rzeczywistych • wymienia podstawowe cechy baśni, legendy, komiksu • określa tematykę obrazu • odczytuje proste dane z wykresów i diagramów • określa swoje zainteresowania czytelnicze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe cechy utworów poetyckich i prozatorskich • określa znaczenie środków poetyckich; podaje własne przykłady poznanych środków stylistycznych • wymienia i określa elementy świata przedstawionego • wskazuje realistyczne i fantastyczne elementy świata przedstawionego • odróżnia baśń od legendy i komiksu na podstawie ich cech • opisuje elementy obrazu • porównuje dane przedstawione na wykresach i diagramach • dobiera literaturę rozwijającą jego zainteresowania 	<p>wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonocznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p>

<p>Pisanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • układanie zdań pojedynczych i złożonych • budowanie krótkich wypowiedzi na zadany temat • sporządzanie notatek • uzupełnianie krzyżówek, wykresów, tabel, diagramów • plan wydarzeń • zapisywanie dialogu • pisma użytkowe (kartka pocztowa, list, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia) • opis ludzi, przedmiotów, zwierząt, krajobrazu, obrazu • opowiadanie • sprawozdanie • streszczenie • stosowanie akapitów • ortografia i interpunkcja – pisownia wyrazów z: ó, u, rz, ż, h, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje proste zdania pojedyncze i złożone • udziela krótkiej odpowiedzi na temat • sporządza notatkę na podstawie pytań • wpisuje dane w odpowiednie miejsce • porządkuje i zapisuje chronologicznie wydarzenia • zapisuje prosty dialog • posługuje się formami użytkowymi, korzystając z pomocy nauczyciela • redaguje krótki opis, posługując się planem • układa opowiadanie na podstawie własnych przeżyć i doświadczeń • przedstawia chronologicznie przebieg zdarzenia, w którym uczestniczył • dokonuje streszczenia tekstu na podstawie pytań • stosuje akapit na początku pracy • wymienia podstawowe reguły ortograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija zdania, stosując określenia • argumentuje swoją wypowiedź • próbuje samodzielnie napisać notatkę • samodzielnie układa krzyżówkę • układa plan na podstawie opowiadania • wprowadza do dialogu narratora • redaguje pisma użytkowe; odpowiednio stosuje zwroty grzecznościowe • redaguje opis z użyciem odpowiednich środków językowych • komponuje opowiadanie twórcze • pisze sprawozdanie z przeżytych lub zaobserwowanych wydarzeń • redaguje streszczenie zawierające najistotniejsze informacje • wyodrębnia za pomocą akapitów części dłuższej wypowiedzi pisemnej • wymienia reguły ortograficzne 	<p>Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.</p> <p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p>
----------------	---	--	---	---

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> ch wymiennymi i niewymiennymi – pisownia wyrazów z: e, a, en, em, on, om – pisownia -ji, -i, -ii na końcu wyrazu – pisownia partykuły „nie” z różnymi częściami mowy – stosowanie wielkich liter – stosowanie znaków interpunkcyjnych • wdrażanie do dbałości o estetykę pisma i odpowiednią kompozycję graficzną tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje reguły w typowych wyrazach • stawia przecinek przed niektórymi spójnikami; używa myślnika przy zapisie dialogu • pisze czytelnie; zachowuje odległości między wyrazami; zachowuje marginesy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje reguły w wyrazach z trudnościami ortograficznymi • wykazuje się czujnością ortograficzną • poprawnie używa różnych znaków interpunkcyjnych • pisze starannie, wyodrębniając graficznie ważniejsze informacje, stosuje akapity 	
Korzystanie z różnych źródeł informacji	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe źródła informacji • korzystanie ze słowników • wyszukiwanie informacji w encyklopediach • selekcjonowanie informacji • sprawdzanie informacji • media jako źródło informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kilka źródeł informacji • korzysta ze słownika ortograficznego, wyrazów bliskoznacznych • wie, jakie informacje zawierają encyklopedie • wyszukuje najważniejsze informacje • porównuje informacje z dwóch źródeł • odróżnia informację od reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje prostego podziału źródeł informacji • posługuje się słownikiem frazeologicznym i słownikiem języka polskiego • korzysta z odpowiedniej encyklopedii • porządkuje informacje od najważniejszych do najmniej ważnych • porównuje informacje z różnych źródeł • rozumie niektóre mechanizmy reklamy 	Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę).

Rozumienie pojęć	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie pojęć związanych ze sztuką, radiem, telewizją i posługiwanie się nimi rozumienie terminów: podmiot liryczny, narrator, rym, rytm, epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy, zwrotka, refren, opowiadanie, baśń, legenda, bohater, akcja, świat przedstawiony i posługiwanie się nimi 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie poznane pojęcia związane ze sztuką, radiem i telewizją rozumie znaczenie poznanych terminów 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się poznaczonymi pojęciami związanymi ze sztuką, radiem i telewizją posługuje się poznaczonymi terminami 	<p>Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm.</p> <p>Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p>
Kształcenie językowe				
Fonetyka	<ul style="list-style-type: none"> głoska a litera rodzaje głosek dzielenie wyrazu na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela głoski i litery zna kolejność liter w alfabecie porządkuje wyrazy według alfabetu rozdziela samogłoski i spółgłoski zna podział głosek na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe poprawnie dzieli wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje wyrazy według alfabetu, uwzględniając kolejność liter rozdziela głoski: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe poprawnie przenosi część wyrazu do następnej linii 	Rodzaje głosek.

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie językowe				
Akcentowanie	<ul style="list-style-type: none"> • akcent wyrazowy • intonacja zdaniowa 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie akcentuje wyrazy rodzime • wie, że intonacja zdaniowa informuje o intencji wypowiedzi (pytanie, stwierdzenie, rozkaz) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sylabę akcentowaną w wyrazie rodzimym • wypowiada się z odpowiednią intonacją 	Akcent wyrazowy, intonacja.
Fleksja	<ul style="list-style-type: none"> • czasownik • rzeczownik 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje czasownik wśród innych wyrazów • odróżnia osobowe i nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik) • rozpoznaje formy czasu, osoby, liczby i rodzaju • zna zasady pisowni partykuły „nie” z czasownikami • rozpoznaje rzeczownik w wypowiedzeniu • odmienia rzeczownik przez przypadki i liczby; nazywa rodzaj gramatyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi utworzyć osobową formę czasownika i bezokolicznik • poprawnie stosuje właściwe formy czasownika w zdaniu • zapisuje poprawnie partykułę „nie” z czasownikami • tworzy określoną formę rzeczownika 	Odmienne i nieodmienne części mowy oraz podstawowe kategorie fleksyjne.

	<ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik • przysłówek • przyimek • spójnik 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przymiotnik w tekście • odmienia przymiotnik przez przypadki, liczby, rodzaje • rozpoznaje przysłówek w wypowiedzeniu • rozpoznaje przyimki w tekście • rozpoznaje spójniki w tekście • poprawnie stosuje spójniki w wypowiedzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy określoną formę przymiotnika • określa czasownik odpowiednim przysłówkiem • rozumie funkcję przyimka w tekście • rozumie funkcję spójnika w zdaniu • poprawnie stosuje zasady interpunkcji przed spójnikami 	
Składnia	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzenie, zdanie, równoważnik zdania • rodzaje zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe • rodzaje zdań ze względu na budowę: pojedyncze proste i rozwinięte, złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdanie od równoważnika zdania • wie, że orzeczenie jest najważniejszą częścią zdania • stosuje odpowiedni rodzaj zdania ze względu na cel wypowiedzi • odczytuje intencję nadawcy na podstawie rodzaju zdania • rozróżnia zdania: proste i rozwinięte, pojedyncze i złożone • zdania pojedyncze łączy w zdania złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca równoważnik zdania w zdanie i odwrotnie bez zmiany treści wypowiedzenia • rozumie funkcję osobowej formy czasownika w zdaniu • dostosowuje intonację do rodzaju zdania • swobodnie przekształca zdania, zmieniając intencję wypowiedzi • przekształca zdania proste na rozwinięte i pojedyncze na złożone, rozwijając przekazywane informacje • w wypowiedziach postępuje się zdaniami złożonymi 	Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie językowe				
Składnia	<ul style="list-style-type: none"> • podmiot i orzeczenie jako główne części zdania • związki składniowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: podmiot, orzeczenie • dostrzega związek między podmiotem a orzeczeniem • rozróżnia wyraz określany i określający • przyporządkowuje wyrazy do grupy podmiotu i grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa części mowy pełniące funkcję podmiotu i orzeczenia • posługuje się pojęciem związek główny • stosuje poprawne formy określeń do wyrazów określanych • graficznie przedstawia grupę podmiotu i grupę orzeczenia 	Związki wyrazów w zdaniu, w tym rola podmiotu i orzeczenia. Związki znaczeniowe między wyrazami.

LEKTURY W KLASIE IV

- C. Collodi, *Pinokio*
- R. Kipling, *Księga dżungli*
- C. S. Lewis, *Opowieści z Narnii, cz. I: Lew, Czarownica i stara szafa*
- A. Szklarski, *Tomek w krainie kangurów*
- ks. J. Twardowski, *Zeszyt w kratkę*
- baśnie polskie i innych narodów (wybór)
- legendy polskie (wybór)
- opowiadania związane z doświadczeniami ucznia (o tematyce przygodowej i fantastycznej)
- utwory biograficzne
- poezja dziecięca autorstwa: W. Broniewskiego, W. Chotomskiej, K. I. Gałczyńskiego, St. Grochowiaka, Cz. Janczarskiego, A. Kamińskiej, L. J. Kerna, T. Kubiaka, J. Kulmowej, J. Papuzińskiej, J. Ratajczaka, A. Słonimskiego, E. Szelburg-Zarembiny, D. Wawitow
- wiersze należące do klasyki polskiej: M. Konopnickiej, A. Mickiewicza, J. Słowackiego
- polski hymn
- teksty popularnonaukowe i użytkowe
- teksty kultury regionalnej
- wybrane artykuły z czasopism młodzieżowych

- inne teksty kultury: komiks, film, widowisko teatralne, słuchowisko radiowe, utwory poezji śpiewanej, wystawa malarska, wystawa muzealna, foldery, przewodniki
- pozycje zaproponowane przez uczniów

Klasa V

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • komunikowanie się w różnych sytuacjach • formułowanie uporządkowanej wypowiedzi wielozdaniowej • wzbogacanie wypowiedzi o określenia i elementy opisu • charakteryzowanie postaci literackiej • dyskusja • ocenianie programów telewizyjnych, radiowych, przedstawień teatralnych • posługiwanie się przysłowiami i związkami frazeologicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • rozpoznaje intencje nadawcy w sytuacjach znanych i typowych • formułuje wypowiedź zawierającą wstęp, rozwinięcie i zakończenie • wprowadza do zdań określenia w celu wzbogacenia wypowiedzi • przedstawia i ocenia bohatera literackiego • formułuje własną opinię, argumentuje, zachęca • wypowiada swoje zdanie na temat programu lub przedstawienia • rozumie znaczenie popularnych przysłów i związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • wypowiada się ze świadomością intencji w sytuacjach nowych i nietypowych • relacjonuje przebieg zdarzeń • wprowadza do wypowiedzi elementy opisu • argumentuje cechy i zachowania bohatera • prowadzi dyskusję na dany temat • ocenia program lub przedstawienie, argumentując swoją ocenę • trafnie używa przysłów i związków frazeologicznych w różnych sytuacjach 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę). Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.</p> <p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonocznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p> <p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p>

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • recytowanie wierszy i fragmentów prozy • wpływ komunikowania się na relacje międzyludzkie 	<ul style="list-style-type: none"> • dba o przekazanie nastroju recytowanego utworu • kulturalnie, z dbałością o poprawność językową komunikuje się z otoczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie stosuje zasady recytacji • rozumie znaczenie kulturalnego odnoszenia się do rozmówcy 	
Stuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • rola nadawcy i odbiorcy wypowiedzi • określanie celu wypowiedzi • ocenianie wypowiedzi • rozumienie dłuższych wypowiedzi • rozróżnianie form wypowiedzi (opis, opowiadanie, sprawozdanie, streszczenie) • programy radiowe i telewizyjne • subiektywizm i obiektywizm wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • wybiera najbardziej przekonującą wypowiedź • określa cel wypowiedzi • ocenia czyjaś wypowiedź • rozumie tematykę wypowiedzi • odróżnia sprawozdanie od streszczenia • wymienia niektóre rodzaje programów radiowych i telewizyjnych • rozpoznaje wypowiedzi obiektywne 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • ocenia komunikatywność wypowiedzi • ocenia dobór środków językowych zastosowanych w wypowiedzi; dostrzega błędy w swoich i cudzych wypowiedziach • z uwagą śledzi wypowiedź • wskazuje elementy sprawozdania i streszczenia w wypowiedzi • określa cechy niektórych programów radiowych i telewizyjnych • określa, czy wypowiedź była subiektywna czy obiektywna 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę).</p> <p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p>

Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie różnych tekstów • rozróżnianie różnych form wypowiedzi w tekście • opracowywanie tekstu • rola bohaterów w utworze • budowa utworów prozatorskich • charakterystyczne cechy poezji • cechy opowiadania • rodzaje powieści • cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • czyta ze zrozumieniem teksty literackie, publicystyczne, popularno-naukowe • wyszukuje w utworze fragmenty opisu, sprawozdania, charakterystyki • wyszukuje informacje w celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania • wskazuje bohaterów pierwszo- i drugoplanowych • wskazuje zdarzenia tworzące akcję utworu • omawia budowę wiersza; rozpoznaje środki poetyckie • rozpoznaje opowiadanie na podstawie znajomości jego cech • rozpoznaje cechy powieści, odróżnia powieść przygodową od fantastycznej • rozpoznaje mit jako opowieść o wierzeniach starożytnych Greków i Rzymian 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • określa rodzaj tekstu, biorąc pod uwagę jego tematykę i język • określa funkcje różnych form wypowiedzi w tekście • formułuje pytania do przeczytanego tekstu • dostrzega wpływ bohaterów na rozwój akcji • dostrzega przyczynowo-skutkową strukturę utworu • rozpoznaje cechy utworu poetyckiego (budowa, podmiot liryczny, środki poetyckie) • wymienia cechy opowiadania jako utworu epickiego • wymienia niektóre cechy powieści przygodowej, obyczajowej, historycznej, fantastycznej • wymienia cechy odróżniające mit od innych gatunków 	<p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p> <p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (np. pytam, odpowiadam, informuję, proszę).</p> <p>Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm.</p> <p>Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.</p>
----------	---	--	--	---

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> opowieść biblijna różnice między bajką a baśnią różnice między językiem literackim, potocznym i gwarowym odbiór obrazu sztuka filmowa ocena wartości tekstów literackich i innych dzieł kultury 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia opowieść biblijną od mitu odróżnia bajkę od baśni odróżnia język literacki od potocznego i gwarowego odróżnia portret od pejzażu i martwej natury podaje tytuły filmów i programów adresowanych do dzieci i młodzieży dostrzega uniwersalne wartości przekazane w tekstach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie związków frazeologicznych nawiązujących do opowieści biblijnych określa cechy bajki dostrzega charakterystyczne cechy języka potocznego i gwarowego wymienia czołowych przedstawicieli malarstwa polskiego i ich niektóre dzieła dostrzega różnice między utworem literackim a jego adaptacją filmową rozumie znaczenie dorobku kulturalnego narodu 	<p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p>
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> notatka opowiadanie plan ramowy i szczegółowy opis sytuacji i przeżyć wewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV samodzielnie sporządza notatkę tworzy opowiadanie, uwzględniając chronologię wydarzeń układa plan ramowy opisuje sytuację na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV sporządza notatkę w formie tabeli, schematu świadomie stosuje określony rodzaj narracji w opowiadaniu i dialogi sporządza plan szczegółowy opisuje wyobrażoną sytuację; stosuje od- 	<p>Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.</p> <p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • charakterystyka postaci • list • przepis i instrukcja • teksty reklamowe • używanie związków frazeologicznych i przysłów • przekształcanie tekstów • ortografia i interpunkcja <ul style="list-style-type: none"> – pisownia wyrazów z: ó, u, rz, ż, h, ch wymiennymi i niewymiennymi – pisownia wyrazów z: ę, ą, en, em, on, om – pisownia -ji, -i, -ii na końcu wyrazu – pisownia partykuły „nie” z różnymi częściami mowy – stosowanie wielkich liter – stosowanie zna- 	<p>własnych doświadczeń i obserwacji, określa rodzaj przeżyć</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postać literacką na podstawie planu, wykorzystując zebrane słownictwo • redaguje list, dbając o formę i estetykę • sporządza przepis na proste danie • tworzy hasła reklamowe • wyjaśnia znaczenie znanych związków frazeologicznych i przysłów • skraca i rozwija wypowiedź pisemną • stosuje w praktyce zasady ortograficzne • poprawnie zapisuje często stosowane wyrazy z trudnościami ortograficznymi • ćwiczy pisownię wyrazów sprawiających trudności • stawia poprawnie przecinek 	<p>powiednie środki opisujące przeżycia</p> <ul style="list-style-type: none"> • argumentuje cechy bohatera przykładami jego zachowań • świadomie stosuje środki językowe i zabiegi stylistyczne w liście • sporządza instrukcję obsługi urządzenia, którym się posługuje • stosuje w tekście reklamowym zachętę, porównanie, parafrazę • stosuje w wypowiedziach pisemnych związki frazeologiczne i przysłowia • przekształca dialog na wypowiedź ciągłą; na podstawie komiksu tworzy opowiadanie z dialogiem • uzasadnia pisownię wyrazów z trudnościami odpowiednią zasadą ortograficzną • zapamiętuje pisownię nowych wyrazów z trudnościami ortograficznymi • wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek oraz te, przed którymi się go nie stawia 	<p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p>
--	---	--	--	---

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Pisanie	<p>ków interpunkcyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwijanie wyobraźni literackiej i odpowiedzialności za słowo 	<p>w zdaniu złożonym</p> <ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie myślnika, cudzysłowu, dwukropka stosuje bogate słownictwo; planuje wypowiedź pisemną 	<ul style="list-style-type: none"> używa wielokropka, nawiasu podjmuje próby tworzenia tekstów poetyckich i literackich (wiersz, bajka, baśń, mit, legenda) z dbałością o stronę formalną i językową 	
Korzystanie z różnych źródeł informacji	<ul style="list-style-type: none"> korzystanie ze słowników korzystanie z encyklopedii korzystanie z katalogów reklama 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV wie, w jakiej sytuacji skorzystać ze słownika języka polskiego i słownika frazeologicznego wybiera odpowiednią encyklopedię w celu znalezienia informacji wie, w jakiej sytuacji skorzystać z katalogu alfabetycznego, a w jakiej z rzeczowego dostrzega charakterystyczne cechy reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV posługuje się słownikiem wyrazów obcych, słownikiem poprawnej polszczyzny zna zasady budowy haseł encyklopedycznych sprawnie posługuje się katalogiem rzeczowym i alfabetycznym dokonyuje analizy mechanizmów zastosowanych w reklamie 	Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę).

	<ul style="list-style-type: none"> wyszukiwanie informacji w Internecie symbole jako źródło informacji środki masowego przekazu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje w Internecie odczytuje znaczenie symboli podaje przykłady programów informacyjnych i oferty adresowanej do dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> sprawdza informacje odszukane w Internecie w innych źródłach podaje przykłady wykorzystania symboli jako źródła informacji korzysta z wybranego programu informacyjnego; analizuje ofertę mediów 	
Rozumienie pojęć	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikowanie pojęć związanych ze sztuką, radiem, telewizją rozumienie terminów: autor, pisarz, poeta, narrator, fikcja literacka, powieść, proza, poezja, mit, bajka, morał, alegoria, malarstwo, rzeźba, architektura, muzyka, obraz poetycki, wątek, akcja, sztuka, reżyser, aktor, wystawa, audycja, artykuł i czynne postępowanie się nimi 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV klasyfikuje odpowiednio podstawowe pojęcia związane ze sztuką, radiem, telewizją rozumie znaczenie poznanych terminów 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV rozpoznaje i definiuje pojęcia związane ze sztuką, radiem i telewizją posługuje się poprawnie poznanymi terminami 	<p>Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm.</p> <p>Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonocznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p>
Kształcenie językowe				
Fonetyka	<ul style="list-style-type: none"> budowa narządów mowy i powstawanie głosek głoska a litera rodzaje głosek 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV wymienia narządy mowy doskonali umiejętności nabyte w klasie IV rozdzieli spójniki dźwięczne 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV omawia rolę narządów mowy w powstawaniu głosek doskonali umiejętności nabyte w klasie IV określa cechy głosek; wskazuje w wyrazie 	Rodzaje głosek.

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie językowe				
Fonetyka	<ul style="list-style-type: none"> dzielenie wyrazu na sylaby „i” jako samogłoska i znak zmiękczenia pisownia i wymowa głosek dźwięcznych pisownia i wymowa głosek nosowych 	<ul style="list-style-type: none"> i bezdźwięczne, twarde i miękkie, głoski ustne i nosowe doskonali umiejętności nabyte w klasie IV wymienia funkcje głoski „i” dostrzega różnice między pisownią a wymową spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych dostrzega różnice między wymową a zapisem samogłosek nosowych 	<ul style="list-style-type: none"> spółgłoski dźwięczne, bezdźwięczne, twarde i miękkie oraz głoski ustne i nosowe doskonali umiejętności nabyte w klasie IV rozumie i właściwie określa funkcje głoski „i” stosuje poprawny zapis spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych poprawnie zapisuje głoski nosowe 	
Akcentowanie	<ul style="list-style-type: none"> akcent wyrazowy intonacja zdaniowa 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV na podstawie intonacji poprawnie odczytuje intencje nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie akcentuje wyrazy zapożyczone wypowiada się i czyta teksty z odpowiednią intonacją 	Akcent wyrazowy, intonacja.
Fleksja	<ul style="list-style-type: none"> czasownik 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV odróżnia formę dokonaną od niedokonanej rozdziela formy trybu czasowników zna zasady pisowni cząstek 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie IV tworzy poprawne formy dokonane i niedokonane tworzy i poprawnie stosuje w wypowiedzi formy trybów poprawnie zapisuje czasowniki 	Odmienne i nieodmienne części mowy oraz podstawowe kategorie fleksyjne.

	<ul style="list-style-type: none"> • rzeczownik 	<p>bym, -byś, -by z czasownikami</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sylabę akcentowaną w formach trybu przypuszczającego • tworzy poprawne formy czasu przeszłego czasowników zakończonych w bezokoliczniku na -ąc • zna rodzaje rzeczownika: żywotne i nieżywotne, osobowe i nieosobowe, pospolite i własne • rozpoznaje rzeczowniki będące nazwami cech i czynności • rozróżnia temat i końcówkę w odmienianym rzeczowniku • poprawnie zapisuje rzeczowniki, w których występują oboczności tematyczne • rozpoznaje rzeczownik w funkcji podmiotu i określenia • rozpoznaje wyrażenie przyimkowe 	<p>z cząstkami -bym, -byś, -by</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie akcentuje formy trybu przypuszczającego • poprawnie zapisuje formy czasu przeszłego czasowników zakończonych w bezokoliczniku na -ąc • odróżnia rzeczownik żywotny od nieżywotnego, osobowy od nieosobowego, pospolity od własnego • tworzy rzeczowniki będące nazwami cech i czynności • posługuje się pojęciami: temat, końcówka • wskazuje oboczności w temacie • stosuje rzeczowniki we właściwej formie gramatycznej w zależności od ich funkcji składniowej • rozumie zależność między zaimkiem a rzeczownikiem w wyrażeniu przyimkowym 	
--	--	---	---	--

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie językowe				
Fleksja	<ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik • liczebnik • przysłówek • przyimek • spójnik 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowuje formę przymiotnika do określonego rzeczownika • tworzy formy stopnia równego, wyższego i najwyższego przymiotnika • rozpoznaje liczebnik w tekście • rozróżnia liczebniki: główne, porządkowe, zbiorowe i ułamkowe • poprawnie zapisuje liczebniki główne i porządkowe • stosuje liczebniki we właściwej formie gramatycznej • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • tworzy przyimki złożone • poprawnie zapisuje przyimki złożone • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy i stosuje odpowiedni stopień przymiotnika, posługując się stopniowaniem prostym lub opisowym • tworzy różne rodzaje liczebników, właściwie stosuje je w wypowiedzi • poprawnie zapisuje wszystkie liczebniki • określa formy gramatyczne liczebnika • poprawnie stosuje przysłówki w wypowiedziach • sprawnie posługuje się przyimkami prostymi i złożonymi w wypowiedziach ustnych i pisemnych • poprawnie zapisuje wszystkie rodzaje przyimków • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV 	
Składnia	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzenie, zdanie, równoważnik zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje zdanie i równoważnik zdania w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie posługuje się równoważnikami zdań i zdaniami w wypowiedzi 	Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.

	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe • rodzaje zdań ze względu na budowę: pojedyncze proste i rozwinięte, złożone • szereg wyrazów • części zdania: przydawka, dopełnienie, okolicznik • zdanie złożone współrzędnie • zdanie złożone podrzędnie • interpunkcja w zdaniu złożonym 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • nazywa rodzaj zdania • stosuje właściwy rodzaj zdania w zależności od sytuacji komunikacyjnej • wskazuje szeregi współrzędnych sobie wyrazów • rozpoznaje przydawkę jako określenie rzeczownika w zdaniu oraz dopełnienie i okolicznik jako określenia czasownika • nazywa części mowy pełniące w zdaniu funkcję przydawki, dopełnienia, okolicznika • rozpoznaje zdania składowe, określa wzajemną relację ich treści • rozróżnia zdanie współrzędnie złożone od podrzędnie złożonego • oddziela przecinkiem zdanie podrzędne od nadrzędnego; stawia przecinek przed właściwymi spójnikami w zdaniu współrzędnym 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie IV • poprawnie stawia przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym • buduje zdania, wykorzystując szeregi wyrazów, stosuje właściwą interpunkcję • posługuje się terminami: przydawka, dopełnienie, okolicznik • określa formy gramatyczne części mowy pełniących funkcję określeń w zdaniu • przedstawia graficznie relację między zdaniami składowymi • poprawnie stawia przecinek w zdaniu złożonym 	<p>Związki wyrazów w zdaniu, w tym rola podmiotu i orzeczenia.</p> <p>Związki znaczeniowe między wyrazami.</p>
--	---	---	--	--

LEKTURY W KLASIE V

- L. M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*
- M. Twain, *Przygody Tomka Sawyera*
- H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
- E. Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*
- J. Verne, *W 80 dni dookoła świata*
- baśnie i legendy (wybór)
- wybrane mity i opowieści biblijne
- bajki I. Krasickiego, A. Mickiewicza, J. Brzechwy i inne
- opowiadania związane z doświadczeniami ucznia (o tematyce przygodowej, obyczajowej i fantastycznej)
- utwory biograficzne
- poezja polska autorstwa: J. Iwaszkiewicza, K. I. Gałczyńskiego, Z. Herberta, J. Kofty, T. Kubiaka, Cz. Miłosza, K. Przerwy-Tetmajera, L. Staffa, W. Szyborskiej, T. Różewicza,
- wiersze klasyki polskiej: A. Asnyka, M. Konopnickiej, J. Kochanowskiego, I. Krasickiego, A. Mickiewicza
- dramaty (fragmenty) A. Fredry, J. Słowackiego
- teksty popularnonaukowe, publicystyczne i użytkowe
- teksty kultury regionalnej
- wybrane artykuły z czasopism młodzieżowych
- inne teksty kultury: komiks, film, widowisko teatralne, słuchowisko radiowe, utwory poezji śpiewanej, wystawa malarska, wystawa muzealna, foldery, przewodniki, plakat, reklama, rzeźba, pomnik
- pozycje zaproponowane przez uczniów

Klasa VI

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • komunikowanie się w różnych sytuacjach społecznych: prywatnych i oficjalnych • tworzenie uporządkowanych wypowiedzi wielozdaniowych zgodnych z tematem • formułowanie opinii na temat lektury, 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • formułuje wypowiedź jedno- i wielozdaniową • wypowiada się na dany temat • przedstawia swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • stosuje formę wypowiedzi adekwatną do sytuacji • logicznie i spójnie wypowiada się na dany temat • formułuje spójną wypowiedź, 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę). Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.</p> <p>Właściwości opo-</p>

	<p>filmu, programu telewizyjnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobieranie słownictwa adekwatnego do sytuacji komunikacyjnej (w tym związków frazeologicznych) • określanie tematyki, idei, przesłania utworu • pozawerbalne środki komunikacji • formułowanie instrukcji, komunikatów (również pytań, poleceń, prośb) • nazywanie uczuć, wyrażanie intencji • posługiwanie się takimi formami wypowiedzi jak: <ul style="list-style-type: none"> – opis (w tym miejsca, osoby) – opowiadanie – charakterystyka • zabieranie głosu w dyskusji • przygotowanie do przeprowadzenia 	<p>na temat filmu, książki</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje w wypowiedzi słownictwo wartościujące • odróżnia tematykę od przesłania utworu • wykorzystuje w wypowiedziach gest, intonację, modulację głosu • formułuje instrukcję, prośbę, zadaje pytanie, wydaje polecenie • posługuje się słownictwem służącym wyrażaniu uczuć, intencji • posługuje się w wypowiedziach opisem, opowiadaniem, charakterystyką, zachowując zasady kompozycji • zabiera głos w dyskusji, wypowiada się na temat • formułuje pytania otwarte 	<p>w której przedstawia i uzasadnia swoje zdanie na temat lektury, filmu, programu telewizyjnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się w wypowiedziach słownictwem wartościującym, frazeologizmami, dba o kulturę języka • dostrzega i trafnie określa tematykę i przesłanie utworu • świadomie wykorzystuje pozawerbalne środki komunikacji w celu wzbogacenia swojej wypowiedzi • dostosowuje stylistykę swojej wypowiedzi do odbiorcy i sytuacji komunikacyjnej • posługuje się bogatym słownictwem; precyzyjnie określa stany uczuciowe; kulturalnie wyraża swoje intencje • posługuje się w wypowiedziach opisem, opowiadaniem, charakterystyką, zachowując zasady kompozycji, umiejętnie stosuje stylizację • zabiera głos w dyskusji, uzasadnia swoje zdanie w sposób kulturalny, dobiera właściwe argumenty • formułuje istot- 	<p>wiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p> <p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p>
--	--	--	---	--

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Mówienie	<p>wywiadu, prowadzenia rozmowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • autoprezentacja • recytacja wybranych utworów 	<p>dotyczące określonej problematyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat swoich zainteresowań, zwraca uwagę na swoje mocne strony • recytuje zadane teksty 	<p>ne pytania dotyczące określonej problematyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wypowiada się na swój temat, ciekawie mówi o swoich zainteresowaniach • recytuje, dbając o poprawną artykulację i właściwą modulację głosu 	
Śłuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • odczytywanie intencji nadawcy wypowiedzi • odczytywanie komunikatów niewyraźnych wprost lub pozawerbalnych • odniesienie się do wysłuchanej wypowiedzi • krytyczne odniesienie się do programów telewizyjnych, audycji radiowych, filmów, przedstawień teatralnych • dostrzeganie różnic stylistycznych w słuchanych wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • rozpoznaje intencję nadawcy • właściwie odczytuje intonację w wypowiedzi nadawcy; zna znaczenie podstawowych związków frazeologicznych • odnajduje się w sytuacjach komunikacyjnych • dokonuje właściwego wyboru programów radiowych i telewizyjnych • zauważa różnorodność stylistyczną 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • właściwie odczytuje komunikaty pozawerbalne, rozumie ich funkcję w wypowiedzi • właściwie reaguje na komunikaty; jest świadomy kontekstu sytuacyjnego • mądrze korzysta z oferty programowej; korzysta z propozycji kulturalnych i umie je właściwie ocenić • rozpoznaje cechy stylistyczne w wypowiedziach; rozumie przyczyny styli- 	<p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę).</p> <p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie form wypowiedzi: opis, opowiadanie, sprawozdanie, streszczenie, opinia, informacja, głos w dyskusji, argument • właściwe odczytywanie tekstów impresywnych (reklama) • rozumienie instrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> • w wypowiedziach (np. odróżnia wypowiedzi poważne od żartobliwych) • rozróżnia poszczególne formy wypowiedzi • dostrzega w wypowiedzi perswazję, sugestię • rozumie przekazywane instrukcje 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje i rozróżnia charakterystyczne cechy poszczególnych form wypowiedzi • dostrzega w wypowiedzi perswazję, sugestię, krytycznie się do nich odnosi • rozumie i wykorzystuje w praktyce przekazywane instrukcje 	
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury • wyszukiwanie informacji w tekście • czytanie analityczne • ocenianie wartości tekstu literackiego, dzieła filmowego i innych tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • czyta ze zrozumieniem teksty literackie, publicystyczne (np. z prasy młodzieżowej) • odszukuje w tekście konkretne informacje • określa tematykę i przesłanie tekstu, dostrzega istotne treści, wyciąga wnioski • dostrzega uniwersalne wartości przekazywane w tekstach (np. dobro, piękno, patriotyzm) 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • czyta ze zrozumieniem teksty popularnonaukowe • odszukuje w tekście informacje nie wprost • trafnie określa tematykę i przesłanie tekstu, dostrzega istotne i drugorzędne treści, formułuje logiczne wnioski • rozumie znaczenie wartości w życiu każdego człowieka 	<p>Akcent wyrazowy, intonacja.</p> <p>Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (np. pytam, odpowiadam, informuję, proszę).</p> <p>Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm.</p> <p>Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.</p>

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe gatunki i rodzaje literackie • środki stylistyczne w tekście • dostrzeganie kontekstów czytanego tekstu • analiza porównawcza czytanych tekstów kultury • odczytywanie znaczeń przenośnych i symbolicznych • odróżnianie form wypowiedzi (opis, opowiadanie, dialog) i znajomość ich funkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy podstawowych rodzajów i gatunków literackich • rozpoznaje w tekście podstawowe środki stylistyczne (np. epitet, porównanie, przenośnię) • podaje tytuły innych utworów o podobnej problematyce • dostrzega różnice między tekstami kultury: literackimi, plastycznymi, muzycznymi, teatralnymi • odczytuje prostą symbolikę, rozumie przenośne znaczenia (np. frazeologizmów) • rozpoznaje poszczególne formy wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje i gatunki literackie • wyszukuje środki stylistyczne w tekście, rozumie ich funkcje • dostrzega podobieństwa i różnice w sposobie ukazania jakiegoś problemu w różnych utworach • porównuje teksty kultury: literackie, plastyczne, muzyczne, teatralne, zwracając uwagę na tworzywo i środki ekspresji • odczytuje znaczenia symboliczne i przenośne w tekście literackim i w malarstwie • określa charakterystyczne cechy i funkcje poszczególnych form wypowiedzi 	<p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p> <p>Terminy związane z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.</p>
Pisanie		<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich <p>Wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, w tym zdania i równoważniki zdań.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • redagowanie użytkowych form wypowiedzi <ul style="list-style-type: none"> – list prywatny i oficjalny – dedykacja – zaproszenie – życzenia – ogłoszenie – przepis – instrukcja, regulamin, kodeks – przekazy pocztowe i bankowe – kartka pocztowa – przemówienie • redagowanie takich form wypowiedzi jak: <ul style="list-style-type: none"> – opowiadanie (z wykorzystaniem dialogu, o tematyce fantastycznej) – opis (miejsca, osoby, zwierzęcia, przedmiotu, sytuacji dzieła sztuki) – streszczenie – plan wydarzeń (odtwórczy i chronologiczny) – charakterystyka – notatka(w różnych formach) – kartka z pamiętnika – kartka z dziennika – artykuł do gazetki szkolnej • właściwy dobór słownictwa (w tym frazeologizmów) 	<ul style="list-style-type: none"> • postępuje się użytkowymi formami wypowiedzi • redaguje wypowiedź zgodną z tematem w wymaganej formie; przestrzega zasad kompozycji, a także ortografii i interpunkcji • stosuje słownictwo adekwatne do formy wypowiedzi • stosuje w pracach poprawne stylistycznie zdania złożone; przestrzega zasad interpunkcji • tworzy tekst zgodnie z planem kompo- 	<ul style="list-style-type: none"> • logicznie i poprawnie stylistycznie redaguje użytkowe formy wypowiedzi • redaguje tekst w wymaganej formie, poprawny kompozycyjnie, stosuje poprawnie zasady ortograficzne i interpunkcyjne; dba o stylistykę i bogactwo języka • stosuje bogate słownictwo adekwatne do formy wypowiedzi; sprawnie postępuje się frazeologizmami oraz zapożyczeniami • poprawnie stosuje zdania złożone i wielokrotnie złożone; przestrzega zasad ortograficznych, interpunkcyjnych • tworzy tekst logiczny, spójny, zgodny z zasa- 	<p>Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.</p> <p>Różnice między językiem potocznym a językiem literatury oraz językiem regionu.</p>
--	--	---	--	---

Treści nauczania	Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej	
	Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy		
	Uczeń:			
Kształcenie kulturowo-literackie, ortografia i interpunkcja				
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie akapitów; posługiwanie się cytatem • tworzenie opowiadań twórczych, wierszy, scenopisu, słuchowiska, inscenizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • zycyjnym • stosuje akapity; zaznacza cytat • zachęcony przez nauczyciela podejmuje próby działań twórczych 	<ul style="list-style-type: none"> • dami kompozycji • właściwie stosuje akapity; poprawnie i zasadnie wprowadza cytaty • z własnej inicjatywy uczestniczy w realizacji działań twórczych 	
Korzystanie z różnych źródeł informacji	<ul style="list-style-type: none"> • korzystanie ze słowników językowych i tematycznych oraz encyklopedii • korzystanie z katalogu bibliotecznego (alfabetycznego i rzeczowego) • wykorzystywanie spisu treści, indeksu do wyszukiwania potrzebnych informacji • korzystanie z Internetu • prasa jako źródło informacji • selekcjonowanie i gromadzenie informacji • wywiad, rozmowa 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • korzysta ze słowników i encyklopedii • korzysta z katalogu alfabetycznego • wykorzystuje do poszukiwania informacji spisy treści, indeksy • poszukuje w Internecie potrzebne informacje • korzysta z różnych dzienników i czasopism • wybiera potrzebne informacje • rozumie znaczenie rozmowy z ludźmi, 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich • wie, w jakim słowniku szukać konkretnych informacji, sprawnie posługuje się słownikami i encyklopedią • korzysta z katalogu alfabetycznego i rzeczowego • selekcjonuje informacje odszukane w Internecie • gromadzi materiały prasowe dotyczące określonego tematu • selekcjonuje i gromadzi informacje pod kątem swoich zainteresowań i potrzeb • wie, jak nawiązać kontakt z osobami, które mogą 	Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (pytam, odpowiadam, informuję, proszę).

		którzy mogą udzielić cennych informacji	udzielić istotnych informacji	
Rozumienie pojęć	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikowanie pojęć • rozumienie terminów: autor, pisarz, poeta, fikcja, powieść, mit, bajka, morał, alegoria, malarstwo, rzeźba, architektura, muzyka i czynne posługiwanie się nimi 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie V • przyporządkowuje pojęcia do określonych zagadnień • zna definicje pojęć zawartych w programie nauczania i posługuje się poznanymi terminami 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie V • gromadzi słownictwo związane z określonym tematem • rozumie definicje pojęć zawartych w programie nauczania i sprawnie posługuje się poznanymi terminami 	Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm. Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja. Terminy związane z przekazami ikonocznymi, radiem, telewizją, filmem, teatrem, prasą.
Kształcenie językowe				
Fonetyka	<ul style="list-style-type: none"> • głoska a litera • rodzaje głosek • dzielenie wyrazu na sylaby • „i” jako samogłoska i znak zmiękczenia • pisownia i wymowa głosek dźwięcznych 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie V • czyta różne teksty, poprawnie artykułując głoski • określa cechy głoski, rozpoznaje w wyrazie spółgłoski dźwięczne, bezdźwięczne, twarde i miękkie oraz głoski ustne i nosowe • poprawnie dzieli wyrazy na sylaby • rozumie i właściwie określa funkcje głoski „i” • poprawnie zapisuje i wymawia 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętności nabyte w klasie V • poprawnie określa głoski zapisywane za pomocą dwóch lub trzech znaków • rozumie pojęcia: spółgłoska dźwięczna i bezdźwięczna, twarda i miękka, głoska ustna i nosowa i stosuje je w wypowiedzi • właściwie zapisuje spółgłoski miękkie 	Rodzaje głosek.

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
		Uczeń:		
Kształcenie językowe				
Fonetyka	<ul style="list-style-type: none"> pisownia i wymowa głosek nosowych 	<ul style="list-style-type: none"> wia spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne poprawnie wymawia i zapisuje głoski nosowe 		
Akcentowanie	<ul style="list-style-type: none"> akcent wyrazowy intonacja zdaniowa 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sylabę akcentowaną w wyrazie zna funkcję intonacji zdaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie akcentuje wyrazy w wypowiedziach ustnych i czytanych tekstach wypowiada się i czyta teksty z właściwą intonacją 	Akcent wyrazowy i zdaniowy.
Fleksja	<ul style="list-style-type: none"> czasownik 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie V rozpoznaje i tworzy formy czasu przeszłego zakończone na -no i -to rozróżnia formy strony czynnej i biernej rozróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie zna zasady pisowni partykuły „nie” z czasownikami 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasie V poprawnie stosuje konstrukcje czynne i bierne w swoich wypowiedziach, w zależności od przekazywanej informacji poprawnie przekształca zdania z konstrukcji czynnej na bierną, stosując odpowiednie formy czasowników poprawnie zapisuje partykułę „nie” z czasownikami 	Odmienne i nieodmienne części mowy oraz podstawowe kategorie fleksyjne.

	<ul style="list-style-type: none"> • rzeczownik • przymiotnik • liczebnik • zaimek • przysłówek • przyimek 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nazwy własne w tekście • zna zasady odmiany i pisowni nazw własnych • tworzy nazwiska żeńskie • rozpoznaje rzeczowniki o nietypowej odmianie • rozpoznaje przymiotniki, które nie podlegają stopniowaniu • rozpoznaje liczebniki nieokreślone i wielowyrzowe i posługuje się nimi • zna zasady pisowni partykuły „nie” z liczebnikami • rozróżnia rodzaje zaimków: rzeczowny, przymiotny, liczebnny, przysłowny • odmienia zaimki • zna zasady stosowania dłuższych i krótszych form zaimków • stopniuje przysłówki • zna zasady pisowni partykuły „nie” z przysłówkami • doskonali umiejętności nabyte w poprzednich kla- 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia i zapisuje nazwy własne • posługując się końcówkami -a, -owa, -ówna, -anka, tworzy nazwiska żeńskie • poprawnie deklinuje rzeczowniki o nietypowej odmianie • używa poprawnych form liczebników nieokreślonych i wielowyrzowych • poprawnie zapisuje partykułę „nie” z liczebnikami • stosuje w wypowiedziach właściwe rodzaje zaimków • tworzy właściwe formy zaimków i poprawnie stosuje je w tekście • poprawnie stosuje dłuższe i krótsze formy zaimków • posługuje się w praktyce różnymi sposobami stopniowania przysłówków • poprawnie zapisuje partykułę „nie” z przysłówkami • doskonali umiejętności nabyte w poprzednich klasach 	
--	--	---	--	--

Treści nauczania		Przewidywane osiągnięcia uczniów (wymagania)		Odniesienie do podstawy programowej
		Poziom podstawowy	Poziom ponadpodstawowy	
Uczeń:				
Kształcenie językowe				
Fleksja	<ul style="list-style-type: none"> spójnik 	<ul style="list-style-type: none"> sach doskonali umiejętności nabyte w poprzednich klasach 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w poprzednich klasach 	
Składnia	<ul style="list-style-type: none"> budowa zdania pojedynczego rodzaje podmiotu i sposoby jego wyrażania zdania bezpodmiotowe rodzaje orzeczeń szyk wyrazów w zdaniu rodzaje zdań współrzędnych 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności nabyte w klasach poprzednich rozpoznaje podmiot: logiczny, gramatyczny, domyślny, szeregowy w zdaniu nazywa części mowy pełniące funkcję podmiotu rozpoznaje zdanie bezpodmiotowe rozpoznaje orzeczenie czasownikowe i imienne w zdaniu rozpoznaje w zdaniu orzeczenie imienne buduje zdania, zachowując właściwy szyk wyrazów zna rodzaje zdań współrzędnych: łączne, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia w formie wykresu budowę zdania pojedynczego tworzy zdania z określonym rodzajem podmiotu buduje zdania, w których podmiot wyrażony jest różnymi częściami mowy świadomie używa w wypowiedziach zdań bezpodmiotowych posługuje się pojęciami łącznik i orzecznik; nazywa część mowy, jaką jest wyrażony orzecznik odróżnia orzeczenie imienne od form czasu przyszłego złożonego świadomie posługuje się właściwym szykiem wyrazów w celu uniknięcia dwuznaczności wypowiedzi nazywa rodzaj zdania współrzędnego 	<p>Związki wyrazów w zdaniu, w tym rola podmiotu i orzeczenia.</p> <p>Związki znaczeniowe między wyrazami.</p>

		rozłączne, wy- nikowe, prze- ciwstawne	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia gra- ficznie budowę zdania złożone- go 	
Słowotwór- stwo	<ul style="list-style-type: none"> • podstawa słowo- twórcza i formant • oboczności w pod- stawie słowotwór- czej • rodzaje formantów • pisownia formantów • rodzina wyrazów • synonimy i antonimy 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od wyrazów podstawo- wych • oddziela pod- stawę słowo- twórczą od formantu • wypisuje oboczności zachodzące w podstawie słowotwórczej • nazywa rodzaj formantu tworzącego nowy wyraz • zna zasady pi- sowni forman- tów • wśród poda- nych wyrazów rozpoznaje należące do jednej ro- dziny • rozpoznaje rdzeń jako część wspólną rodziny wyra- zów • odróżnia wyra- zy pokrewne od bliskoznac- znych • podaje wyrazy o podobnym i przeciwnym znaczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wyra- zy niepodzielne słowotwórczo • dostrzeżę słowo- twórczą funkcję formantów • poprawnie zapi- suje wyrazy, wy- korzystując wiedzę o obocz- nościach • poprawnie zapi- suje formanty • tworzy rodzinę wyrazów • posługuje się pojęciami: rdzeń, rodzina wyrazów, temat słowotwórczy, formant • stosuje w wypo- wiedziach syno- nimy i wyrazy pokrewne • tworzy wyrazy o przeciwnym znaczeniu, rów- nież bez użycia partykuły „nie” 	Budowa słowo- twórcza wyrazu.

LEKTURY W KLASIE VI

- W. Gomułicki, *Wspomnienia niebieskiego mundurka*
- I. Jurgielewiczowa, *Ten obcy*
- J. I. Kraszewski, *Stara baśń*
- S. Lem, *Bajki robotów*
- K. Makuszyński, *Szatan z siódmej klasy*
- teksty popularnonaukowe i użytkowe
- teksty kultury regionalnej
- wybrane artykuły z czasopism młodzieżowych
- inne teksty kultury: komiks, film, widowisko teatralne, sluchowisko radiowe, utwory poezji śpiewanej, wystawa malarska, wystawa muzealna, foldery, przewodniki
- pozycje zaproponowane przez uczniów

Lektury uzupełniające

- M. Dąbrowska, *Marcin Kozera*
- H. Sienkiewicz, *Sachem*
- A. Fiedler, *Dywizjon 303*
- M. Musierowicz, *Kwiat kalafiora*
- D. Terakowska, *Córka czarownicy*
- W. Woroszyński, *Cyryl, gdzie jesteś?*
- D. Defoe, *Przypadki Robinsona Kruzo*
- E. Knight, *Lassie wróć!*
- S. Lagerlof, *Cudowna podróż*
- L. Carroll, *Alicja w krainie czarów*
- J. R. R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
- J. Webster, *Tajemniczy opiekun*
- F. H. Burnett, *Tajemniczy ogród*
- M. Ende, *Nie kończąca się historia: od A do Z*
- J. Gaarder, *Magiczna biblioteka Bibbi Bokken*
- S. Townsend, *Adrian Mole lat 13 $\frac{3}{4}$, Sekretny dziennik*
- wybór poezji

IV. Procedury osiągania celów

Na lekcjach języka polskiego wiele założonych celów realizuje się równolegle. Na przykład kształcenie odbioru tekstu literackiego łączy się z kształceniem mówienia czy redagowania konkretnych form wypowiedzi. Pomimo równoległego realizowania celów nauczania, należy tak zaplanować pracę z uczniami, aby na kształcenie poszczególnych umiejętności przeznaczyć tyle samo czasu.

Kształcąc umiejętności mówienia, trzeba tworzyć jak najwięcej sytuacji dydaktycznych, w których uczeń będzie ćwiczył umiejętność budowania poprawnych zdań oraz wypowiadania się w różnych formach z przejrzystością intencji. Warto także zachęcać uczniów do prób niewerbalnego wyrażania myśli i uczuć (na przykład dzięki zastosowaniu metody dramy). Ważne jest, aby inicjować rozmowy na tematy bliskie dziecku (rodzina, dom, marzenia, zabawy) i nagradzać za próby wypowiadania się. Dzięki temu uczniowie będą częściej zabierali głos na lekcji.

Kształcenie umiejętności wypowiadania się jest ściśle powiązane z rozwijaniem umiejętności słuchania. Należy zaplanować wiele ćwiczeń doskonalących sprawność słuchania, na przykład słuchanie czytanego głośno tekstu, wybieranie najważniejszych informacji z usłyszanego tekstu, słuchanie i zapisywanie poleceń, dyktanda. Ogromne znaczenie ma kształcenie umiejętności uważnego słuchania ze zrozumieniem na wszystkich lekcjach.

Ucząc odbioru różnych tekstów kultury oraz kształcąc umiejętność czytania, trzeba przede wszystkim ćwiczyć wyszukiwanie informacji i odczytywanie intencji nadawcy. Szczególny nacisk należy położyć na doskonalenie umiejętności głośnego i wyraźnego czytania oraz cichego czytania ze zrozumieniem. Aby zrealizować cele kształcenia w zakresie odbioru tekstów kultury, powinno się wykonywać z uczniami wiele ćwiczeń, dzięki którym będą oni mogli rozwijać umiejętności: odczytywania dosłownego, przenośnego i symbolicznego sensu konkretnych dzieł kultury, dostrzegania ich charakterystycznych cech, określania elementów świata przedstawionego, odróżniania fikcji literackiej od rzeczywistości. Ponadto bardzo ważne jest wdrażanie uczniów do podejmowania refleksji nad wartościami wpisanymi w teksty kultury i analizowania rozterek moralnych przeżywanych przez bohaterów literackich. Sprawi to, że uczniowie będą budować wewnętrzny system wartości oparty na ogólnie przyjętych zasadach moralnych. Omawiając teksty literackie, warto przywoływać różne konteksty. Umożliwi to uczniom zrozumienie problemów poruszanych w różnych tekstach kultury i nauczy ich dostrzegania różnych ujęć tego samego tematu. Dzięki omawianiu tekstów literackich (przewidzianych w programie nauczania i dodatkowych) oraz kształceniu umiejętności czytania ze zrozumieniem i odbioru różnych tekstów kultury nauczyciel rozbudzi w uczniach motywację czytania, a także zachęci ich do poznawania dóbr kultury.

Ćwiczenie umiejętności mówienia, słuchania i czytania jest nierozzerwalnie związane z rozwijaniem sprawności pisania. Redagowanie tekstów w formach przewidzianych w programie należy ćwiczyć systematycznie i przy różnych okazjach, na przykład na lekcjach poświęconych omawianiu lektury uczniowie mogą napisać list do bohatera literackiego. Na drugim etapie kształcenia warto poświęcić wiele czasu na wprowadzenie poszczególnych form wypowiedzi oraz ćwiczenia w redagowaniu planu, wstępu, rozwińnięcia i zakończenia. Należy również wykonywać z uczniami jak najwięcej ćwiczeń mających na celu gromadzenie słownictwa charakterystycznego dla danej formy wypowiedzi. Trzeba tak dobierać ćwiczenia stylistyczne i kompozycyjne, aby ich

wykonanie prowadziło ucznia do napisania pracy w określonej formie. Poza tym konieczne jest dokonywanie wspólnie z uczniami poprawy błędów popełnionych w pracach oraz systematyczne wykonywanie przez uczniów ćwiczeń ortograficznych i interpunkcyjnych.

Nadrzędnym celem kształcenia językowego w klasach IV–VI jest rozwijanie umiejętności komunikowania się i poprawnego posługiwania się językiem. Wprowadzając nowe wiadomości z nauki o języku, trzeba sprawdzić, czy uczniowie zrozumieli pojęcia i potrafią wykorzystywać zdobytą wiedzę w praktyce. Szczególny nacisk należy położyć na ćwiczenie umiejętności poprawnego posługiwania się poznanymi terminami. Trzeba dążyć do wyrabiania w uczniach nawyku poprawnego wystawiania się i świadomego używania języka na wszystkich lekcjach języka polskiego.

W programie kładzie się nacisk na kształcenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji. Powinno się wykonywać z uczniami wiele ćwiczeń słownikowych zarówno na lekcjach poświęconych kształceniu kulturowo-literackiemu, jak i nauce o języku. Dzięki nim uczniowie nie tylko będą mieli nawyk sięgania do słowników i encyklopedii, ale też wzbogacą swój zasób słownictwa.

Kształcąc poszczególne umiejętności, należy odwoływać się do zagadnień najbliższych życiu i zainteresowaniom uczniów, a następnie stopniowo wprowadzać ich w coraz poważniejszą problematykę. Niezmiernie istotne jest też uświadamianie uczniom użyteczności zdobywanej wiedzy i kształconych umiejętności.

Stopień realizacji celów programowych w znacznej mierze zależy od metod stosowanych w pracy z uczniami.

Kształcąc umiejętności przewidziane w programie nauczania, należy wykorzystywać różne metody i formy pracy, na przykład:

- **dyskusję** – prowadzona w różnych formach umożliwia nie tylko określenie własnych poglądów, ale też ich konfrontację z poglądami innych osób, uczy tolerancji, szacunku dla innych, kształci umiejętność komunikowania;
- **projekt** – praca nad projektem pozwala uczniowi lepiej poznać własne możliwości, poszerza i rozwija jego zainteresowania;
- **gry dydaktyczne i dramę** – kształcą umiejętność rozwiązywania problemów w twórczy sposób, rozwijają myślenie przyczynowo-skutkowe, dają możliwość przeżywania i uczą empatii;
- **wykład i heurrezę** – pomagają kształcić umiejętność słuchania, zadawania pytań;
- **indywidualną pracę z tekstem** – doskonalą technikę czytania, umiejętność koncentracji, wyszukiwania i selekcjonowania informacji;
- **pracę w grupach** – doskonalą umiejętność współpracy.

Zaleca się stosowanie przede wszystkim metod i technik aktywizujących (na przykład burzy mózgów, dyskusji, projektu, dramy). Praca takimi metodami pozwala uczniom aktywnie uczestniczyć w procesie nauczania. Nie tylko uczyć się, ale również przeżywać, łączyć działania intelektualne z praktycznymi, budować właściwą hierarchię wartości i jednocześnie doznawać przeżyć estetycznych.

Realizowanie założeń programu oraz wykorzystywanie różnorodnych metod i form pracy daje gwarancję osiągnięcia założonych celów.

V. Metody oceniania osiągnięć uczniów

Na początku roku szkolnego uczniowie powinni zostać poinformowani o tym, co i w jaki sposób podlega ocenie. Jeśli oceny za poszczególne rodzaje aktywności uczniów mają różną rangę, uczniowie powinni mieć tego świadomość. Ocenianie powinno przebiegać według kryteriów znanych uczniom, a ocena powinna być informacją o faktycznym stanie wiedzy i umiejętności. Należy też zadbać o to, aby ocenianie pełniło funkcję wspierającą i motywującą do pracy.

Oceniając uczniów z dysfunkcjami, nauczyciel powinien brać pod uwagę opinię lub orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej i dostosować wymagania do indywidualnych potrzeb uczniów.

Przedmiotowy system oceniania jest uzupełnieniem i uściśleniem postanowień zawartych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania. Nie może on zawierać kryteriów sprzecznych z ocenianiem ogólnoszkolnym.

Na lekcjach języka polskiego ocenie podlegają następujące elementy wiedzy, umiejętności i postawy ucznia:

1. Wiedza o literaturze i kulturze:

- a) znajomość treści omawianych utworów literackich;
- b) rozpoznawanie charakterystycznych cech gatunków literackich;
- c) elementy analizy i interpretacji utworów literackich;
- d) znajomość niektórych dzieł dorobku narodowego i kulturowego;
- e) analizowanie oferty medialnej i kulturalnej;
- f) korzystanie z różnych źródeł informacji;
- g) właściwe posługiwanie się terminologią.

2. Formy wypowiedzi:

- a) poprawne redagowanie różnych form wypowiedzi: opowiadanie, opis, list, notatka, streszczenie, sprawozdanie, charakterystyka, formy użytkowe (według programu);
- b) konstruowanie wypowiedzi ustnej i doskonalenie form komunikacji.

3. Ortografia i interpunkcja.

4. Wiedza o języku:

- a) składnia i fleksja;
- b) części mowy i ich funkcje w zdaniu;
- c) znaczenie i stosowanie związków frazeologicznych.

5. Postawy uczniów wobec wartości uniwersalnych: uczciwość, dobro, prawda, patriotyzm, tolerancja, kreatywność, solidarność, empatia.

6. Pogłębianie wiedzy poprzez docieranie do różnych źródeł, umiejętność pracy w zespole, samodzielność, odpowiedzialność.

Obszary oceniania:

1. Mówienie (wypowiedzi dotyczące tekstów kultury, wypowiedzi na temat przeżyć i doświadczeń ucznia, prowadzenie dyskusji, recytacje i inne).
2. Słuchanie (rozumienie i wykonywanie poleceń, rozumienie wypowiedzi, audycji, przedstawienia teatralnego).
3. Pisanie (prace domowe, prace klasowe, kartkówki, dyktanda, prowadzenie zeszytu przedmiotowego).
4. Czytanie (czytanie bez przygotowania, czytanie z przygotowaniem, ciche czytanie ze zrozumieniem, czytanie z podziałem na role).
5. Korzystanie z informacji (posługiwanie się słownikami, encyklopediami, katalogami, wyszukiwanie informacji w Internecie, weryfikowanie informacji).
6. Rozumienie pojęć (posługiwanie się poznanymi pojęciami w praktyce).
7. Nauka o języku (odpowiedzi, kartkówki, testy, sprawdziany).
8. Aktywność (systematyczność, zaangażowanie, samodzielność w zdobywaniu informacji, kultura języka).
9. Inne działania (praca w grupach, udział w akademiach i przedstawieniach, udział w konkursach, działania twórcze).

Proponowana częstotliwość i sposób pomiarów z wykorzystaniem różnych narzędzi: (dotyczy jednego semestru)

Oceniane formy aktywności – w każdym semestrze	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI
Testy ze znajomości lektury	2	2	3
Testy czytania ze zrozumieniem	2	3	3
Ocena głośnego czytania	2	1	1
Sprawdziany literackie	2	2	2
Prace klasowe (wypracowania)	2	3	3
Sprawdziany gramatyczne	po każdym dziale	po każdym dziale	po każdym dziale
Sprawdziany ortograficzne	3	3	3
Wypracowania domowe	3	3	3
Recytacja	1	1	1
Prace domowe	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco
Udział w konkursach	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco
Aktywność na lekcji	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco
Odpowiedzi ustne	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco
Inne działania	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco

Proponowane przeliczenie punktów na oceny w skali 1–6:

System procentowy stanowi podstawę określania ocen ze sprawdzianów i testów i przedstawia się następująco:

- ocena celująca – powyżej 100% (uczeń bezbłędnie wykonał zadania dodatkowe, wykraczające poza program nauczania);
- ocena bardzo dobra – 91%–100%;
- ocena dobra – 76%–90%;
- ocena dostateczna – 51%–75%;
- ocena dopuszczająca – 36%–50%;
- ocena niedostateczna – 0%–35%.

Należy pamiętać, że system procentowy powinien być zgodny z wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

Kryteria oceniania dyktanda:

- ocena celująca – 0 błędów ortograficznych, 0 błędów interpunkcyjnych;
- ocena bardzo dobra – 0 błędów ortograficznych, 1–2 błędy interpunkcyjne;
- ocena dobra – 1 błąd ortograficzny, 3 błędy interpunkcyjne;
- ocena dostateczna – 2 błędy ortograficzne, 5 błędów interpunkcyjnych;
- ocena dopuszczająca – 3–5 błędów ortograficznych, 7 błędów interpunkcyjnych;
- ocena niedostateczna – 6 i więcej błędów ortograficznych, 8 i więcej błędów interpunkcyjnych.

Przy ocenie prac pisemnych brane są pod uwagę następujące elementy:

- zrozumienie tematu;
- zastosowanie właściwej formy wypowiedzi;
- poprawność merytoryczna (rzeczowa);
- kompozycja (wstęp, rozwinięcie, zakończenie, stosowanie akapitów);
- poprawność językowa, stylistyczna, ortograficzna, interpunkcyjna;
- przyczynowo-skutkowe przedstawienie zdarzeń (jeśli wymaga tego forma wypowiedzi);
- bogactwo użytego słownictwa;
- argumentowanie;
- wyczerpujące przedstawienie tematu pracy.

Pod wypracowaniem zapisuje się ocenę cyfrową oraz recenzję zawierającą wskazówki do dalszej pracy ucznia.

VI. Planowane osiągnięcia uczniów kończących drugi etap edukacji

Uczeń kończący drugi etap edukacji jest:

- **kompetentny** – na miarę swoich możliwości czyta ze zrozumieniem teksty literackie i publicystyczne, wypowiada się ustnie i pisemnie w formach przewidzianych w programie, zna normy językowe i pisze poprawnie;
- **otwarty** – chętnie nawiązuje kontakty z innymi ludźmi, potrafi zaprezentować swoje poglądy, umie współpracować w grupie, potrafi skutecznie komunikować się, przestrzegając zasad kultury języka;
- **ciekawý świata** – ma określone zainteresowania i chętnie je poszerza, aktywnie uczestniczy w życiu swojego środowiska, potrafi korzystać z różnych źródeł informacji;
- **odpowiedzialny** – między innymi za swoje słowa, czyny i wiedzę, ma nawyk samokształcenia i doskonalenia swoich umiejętności;
- **tolerancyjny** – dostrzega i rozumie różnice między ludźmi, szanuje poglądy innych;
- **świadomy znaczenia wartości w życiu człowieka** – potrafi odróżnić dobro od zła, przestrzega powszechnie obowiązujących norm zachowań.

VII. Bibliografia

- R. Arends, *Uczymy się nauczać*, Warszawa 2002.
- D. Bernacka, *Od słowa do działania. Przegląd współczesnych metod kształcenia*, Warszawa 2001.
- S. Bortnowski, *Jak uczyć poezji*, Warszawa 1991.
- A. Dziedzic, *Drama na podstawie utworu literackiego*, Warszawa 1996.
- Edukacja kulturalna w szkole*, red. K. Polak, Kraków 2004.
- K. Ernst, *Szkolne gry uczniów*, Warszawa 2003.
- K. Kruszewski, *Sztuka nauczania. Czynności nauczania*, Warszawa 2007.
- M. Nagajowa, *ABC metodyki języka polskiego*, Warszawa 1990.
- B. Niemierko, *Między oceną szkolną a dydaktyką*, Warszawa 1995.
- B. Niemierko, *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999.
- E. Polański, *Dydaktyka ortografii i interpunkcji*, Warszawa 1995.
- M. Silberman, *Uczymy się uczyć*, Gdańsk 2005.
- M. Taraszkiewicz, *Jak uczyć lepiej?*, Warszawa 1996.
- B. Wieczorkiewicz, *Sztuka mówienia*, Warszawa 1980.